

Speleološka istraživanja na području Baških Oštarija (Srednji Velebit)

OZREN LUKIĆ

Obavljajući radove na elektrifikaciji Manite peći u Nacionalnom parku "Paklenica" krajem 1990. i početkom 1991. godine imali smo često priliku prolaziti preko velebitskog prijevoja nad Baškim Oštarijama, koji je inače izvan uobičajene rute kontinent - obala - kontinent.

Pri povratku iz Paklenice zaustavljali smo se na Baškim Oštarijama te se zanimali za lokacije speleoloških objekata. Ujedno smo se koristili podatcima Speleološkog društva Hrvatske (SDH) o istraženim i rekognosciranim objektima na tom području.

Rezultat naših istraživanja su dvije novo-istražene jame, i to jama Crnuša (-187 m) i Jama pod Sladovačom (-186 m).

Prikaz dosadašnjih speleoloških istraživanja na području Baških Oštarija

Prvi pisani podaci o speleološkim objektima na području Baških Oštarija datiraju s početka ovoga stoljeća. U svojim radovima spominju ih i opisuju Hirc, D. (1905) i Gorjanović-Kramberger, D. (1912). Iz tih radova očito je da su autori posjetili samo poneke speleološke objekte na tom području, a većinu samo navode, vjerojatno po iskazima lokalnog stanovništva.

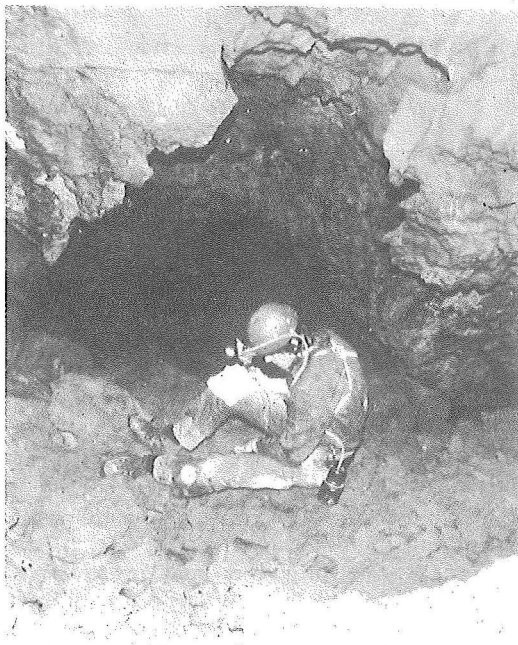
U sklopu regionalnih speleoloških istraživanja Hrvatske krajem 50-ih i početkom 60-ih godina, članovi SDH istražili su i rekognoscirali šest objekata na području Sladovače i Sadikovca južno od Baških Oštarija, a 16 sjeverno od njih na potezu Kiza-Aleginac-Ljubičko brdo (Speleološko društvo Hrvatske 1962).

Početkom 70-ih godina i u razdoblju od 1978. do 1981. godine okolicu Baških Oštarija istraživali su članovi SO PD "Željezničar". Tada su istražene uglavnom pliće jame (do 80 m dubine) i Crni ponor.

Isti objekt istražili su i članovi SO PD JNA "Sutjeska" i DISKF-a tijekom ljeta 1981. Istodobno rekognoscirali su nekoliko objekata u okolici Crnog ponora (Garašić, M. 1981).

Ljeti 1983. godine članovi SD "Ursus spelaeus" ponavljaju Jamu na Sadikovcu, istraženu od strane članova SDH.

Posljednja istraživanja na tom području poduzeta su od strane članova SO PD "Željezničar" u razdoblju jesen 1990. - ljeta 1991., a

Golemi kanal u jami pod Sladovačom (dubina 163 m) zatvoren blokovima i glinom

Foto: M. Kuhta

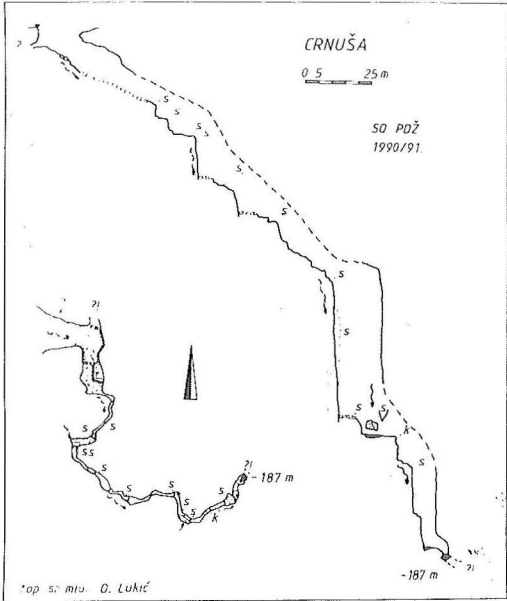
rezultati ovih istraživanja prezentirani su u daljnjem dijelu ovoga članka.

Crnuša

Jama Crnuša nalazi se sjeverno od Baških Oštarija na području zvanom Crna duliba. To je velika krška depresija, okružena sa svih strana vrhovima čija visina varira od 1000 do 1250 m. Iz Baških Oštarija vodi šumska cesta do dna Crne dulibe u čijem se sjevernom dijelu nalazi ulaz u Crnušu.

Koordinate ulaza su: x 4934,485 ; y 5514,070; z 870 m.

Ulaz u jamu označen je na topografskoj karti Baške Oštarije mjerila 1:25000 kao dva nasuprotna spiljska ulaza. Oznaka spiljskog ulaza nalazi se i na karti "Sjeverni i srednji Velebit" u izdanju Planinarskog saveza Hrvatske. Na osnovi oznaka na spomenutim kartama započeli smo rekognosciranje tog terena, odnosno speleološka istraživanja jame Crnuše.

Prvo istraživanje Crnuše poduzeto je 25. studenog 1990. (Dado, R., Lukić, O. i Stegmayer, Ž.). Tom prigodom jama je istražena i topografski snimljena do dubine od 78 m. Uvjeti za istraživanje jame bili su otežani zbog vode koja je u to vrijeme ponirala kroz ulaz jame.

Iduće istraživanje obavljeno je 30. svibnja 1991. (Dado, R., Kuhta, M. i Lukić, O.), kada je dosegnuto dno jame, odnosno dubina od 186 m i ukupna dužina od 143 m. Na dnu jame nalazi se sifonsko jezero manjih dimenzija, pogodno za ronjenje.

Prilikom drugoga istraživanja kroz jamu je protjecala naznatna količina vode, koja nije otežavala svladavanje objekta.

Jama je po morfološkom tipu koljenasti speleološki objekt s manjim vertikalnim skokovima, te relativno uskim meandrom u gornjem dijelu objekta. Iz navedenih razloga bilo je potrebno za svladavanje jame upotrijebiti 12 sidrišta (11 spitova i 1 klin).

Crnuša ima hidrogeološku funkciju povremenog ponora, a formiran je unutar breča jurske starosti.

Na samom ulazu postoji dolazni kanal u smjeru istoka koji nije u cijelosti istražen. Stotinjak metara južno od ulaza, uz šumsku stazu kojom se dolazi s ceste do jame, nalazi se jama nepoznate dubine koju bi svakako trebalo istražiti radi mogućeg povezivanja s Crnušom.

Jama pod Sladovačom

Početnu informaciju o postojanju Jame pod Sladovačom dobili smo pregledom katastra SDH, čiji su članovi početkom 60-ih godina istraživali okolicu Baških Oštarija. Između ostalih objekata počeli su je istraživati, ali samo do dubine od 30 m.

Jama se nalazi na južnim padinama brda Sladovače, južno od Baških Oštarija, uz zapadni rub krčevine (nedovršene skijaške staze), 50 m visinske razlike od vrha Sladovače. Pristup je najlakši po "skijaškoj stazi" iz Baških Oštarija do pod sam vrh Sladovače.

Koordinate ulaza su: x 4930,000 ; y 5514,075; z 1135 m

Prvo istraživanje ove jame, poduzeto od članova SO PD "Željezničar", bilo je 24 ožujka 1991. (Kuhta, M. i Lukić, O.) do dubine od 163 m. Nedostatak opreme onemogućio je daljnje napredovanje. Prilikom povratka iz jame topografski je snimljen njezin dotad istražen dio.

Naredno istraživanje poduzeto je 31 svibnja 1991. (Dado, R. i Lukić, O.), a istražen je bočni kanal pri dnu jame, koji je ujedno i najniža istražena točka. Dubina jame iznosi 186 m, a dužina 185 m.

Ulazna vertikalna jama iznosi 98 m, a tehnički je podijeljena na tri dijela (sidrište na ulazu oko

Na ulazu u Jamu pod Sladovačom

Foto: M. Kuhta

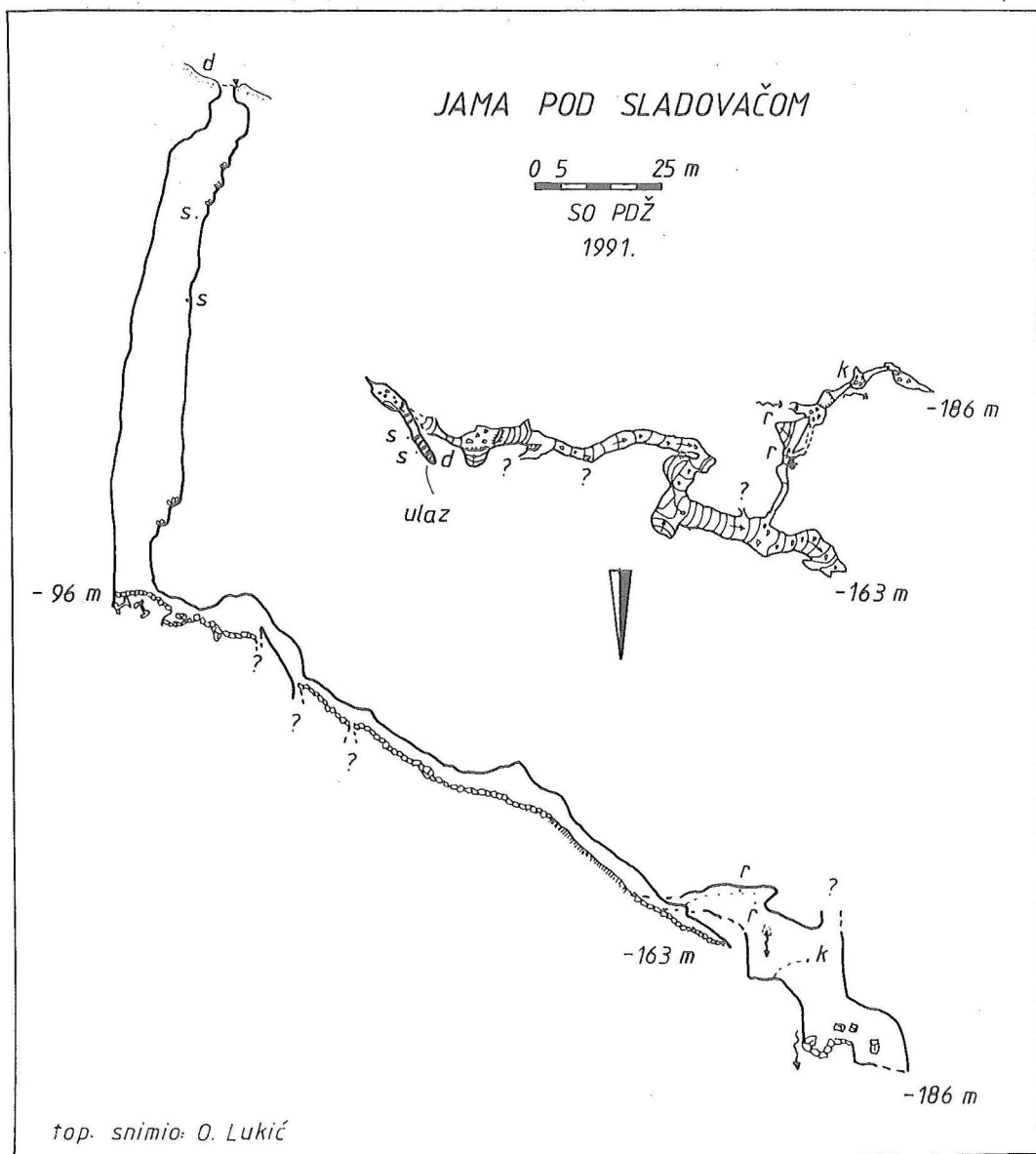
drveta i 2 spita na vertikali). Pod vertikalom nalazi se veća količina ljudskih kostiju, žrtava drugog svjetskog rata. Nakon vertikale slijedi strmo položen kanal s nekoliko jama u bočnim dijelovima, koje nisu istražene. Neposredno prije kraja toga kanala (-163 m) nalazi se odvojak u smjeru juga kojim se, uz svladavanje dviju manjih vertikala, dolazi na dno jame (-186 m).

Jama je formirana unutar vapnenaca jurske starosti, a po hidrogeološkoj funkciji predstavlja

povremeno protočan objekt i to samo u najnižim dijelovima.

Nova otkrića u jami moguća su istraživanjem jama u bokovima koso položenog kanala.

Nedaleko od Jame pod Sladovačom nalazi se još jedna jama, djelomično istražena od strane članova SDH. To je Jama više Krajnjeg doca III, istražena do dubine od 42 m, a nalazi se na zapadnim padinama Sadikovca.

CAVE EXPLORATIONS IN THE DISTRICT OF BAŠKE OŠTARIJE

(MIDDLE VELEBIT)

Summary

Various teams of cavers have surveyed the district of Baške Oštarije but incompletely and unsystematically. Members of the "Željezničar" Caving Section in Zagreb have made systematic attempts to explore that district.

During the period from autumn 1990 to summer 1991 some explorations resulted with new registered records about the two new holes. The war in Croatia interrupted further explorations in the area.

Crnuša Hole is situated North of Baške Oštarije in the area of Crna duliba.

The hole is periodical abyss, explored to 186 meters where a siphonic lake shows suitable for diving and eventually further explorations.

The Hole below Sladovača is situated in the South from Baške Oštarije in the mountain Sladovača.

The first exploration was made during 1961 to the depth of 30 meters.

Our explorations have confirmed the registered depth of 196 meters and the length of 185 meters.

The Hole has not yet been entirely explored so that new discoveries are promising.

LITERATURA

Gorjanović-Kramberger, D. (1912): Izvještaj speleološkog odbora za godinu 1911., Vjesti geološkog povjerenstva za Hrvatsku i Slavoniju za 1911 godinu, str. 48-53, Zagreb

Garašić, M. (1981): Ponor Crnog vrela na Velebitu, Naše planine, XXXIII/11-12, str. 277-278, Zagreb

Hirc, D. (1905): Prirodni zemljopis Hrvatske, Zagreb

Speleološko društvo Hrvatske (1962): Speleološki objekti na karti 1:50000 list Senj 4, Arhiva Speleološkog društva Hrvatske, Zagreb